

**Wiedza o społeczeństwie
branżowa szkoła II stopnia**

Wiedza o społeczeństwie to przedmiot interdyscyplinarny korzystający w przypadku szkoły branżowej II stopnia z dorobku nauk społecznych: socjologii, nauk o polityce oraz elementów nauk o mediach i psychologii. Podstawa programowa wiedzy o społeczeństwie dla branżowej szkoły II stopnia jest z założenia kontynuacją nauczania – w tym nabudowywaniem i rozszerzaniem – przedmiotu w szkole podstawowej i kontynuacją jego nauczania w szkole branżowej I stopnia. Przedmiot bazuje także na wiedzy i umiejętnościach z zakresu innych przedmiotów szkolnych: m.in. języka polskiego, historii i geografii.

Cele kształcenia (wymagania ogólne) przedmiotu – podobnie jak we wcześniejszych etapach edukacyjnych – zostały sformułowane dla czterech obszarów: wiedza i rozumienie; wykorzystanie i tworzenie informacji; rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów; komunikowanie i współdziałanie. Cele kształcenia, jak i treści nauczania stanowią rozwinięcie wymagań określonych dla szkoły podstawowej i szkoły branżowej I stopnia. Treści nauczania (wymagania szczegółowe) podzielono na 3 działy, które stanowią rozwinięcie wymagań określonych dla szkoły podstawowej i dopełnienie wymagań dla szkoły branżowej I stopnia. Realizacja wymagań ma służyć głównie wzmocnieniu postaw obywatelskich i kompetencji społecznych uczniów.

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

I. Wiedza i rozumienie. Uczeń:

- 1) wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego oraz wybrane współczesne procesy społeczne;
- 2) przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym;
- 3) przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych;
- 4) wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego.

II. Wykorzystanie i tworzenie informacji. Uczeń:

- 1) znajduje i wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego;
- 2) wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych oraz interpretacji innych źródeł (np. wykresy, schematy) z zakresu przedmiotu;
- 3) wykorzystuje informacje do tworzenia własnej wypowiedzi na temat zjawisk życia społecznego, w tym politycznego, oraz ich oceny.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów. Uczeń:

- 1) rozwija w sobie postawy obywatelskie;
- 2) ocenia własne decyzje i działania w życiu społecznym;
- 3) diagnozuje problemy społeczno-polityczne i ma umiejętność oceny wybranych rozwiązań tych problemów;
- 4) rozpoznaje różne aspekty problemów życiowych i szuka ich rozwiązania.

IV. Komunikowanie i współdziałanie. Uczeń:

- 1) zwiększa umiejętność dyskusowania – formułuje, uzasadnia i broni własne stanowisko na forum publicznym, szanując odmienne poglądy;
- 2) współpracuje w grupie z uwzględnieniem podziału zadań oraz wartości obowiązujących w życiu społecznym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

I. Człowiek i społeczeństwo. Uczeń:

- 1) wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka i ustala własną ich hierarchię niesprzeczną ze społecznie akceptowanym systemem aksjologicznym;
- 2) charakteryzuje – z wykorzystaniem badań opinii publicznej – współczesne typy rodziny; wyjaśnia problemy związane z realizacją różnych funkcji rodziny we współczesnej Polsce;
- 3) charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych; analizuje zasady wzajemności, zaufania i pomocy;
- 4) przedstawia – z wykorzystaniem badań opinii publicznej – katalog wartości afirmowanych w społeczeństwie polskim i dokonuje jego analizy; analizuje rolę wartości w światopoglądzie;
- 5) wyjaśnia charakter procesu socjalizacji; podaje przykłady wpływu społecznego w różnych dziedzinach życia; analizuje przypadki oraz przedstawia zalety i wady konformizmu i nonkonformizmu;
- 6) odróżnia tolerancję od akceptacji; wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych”; rozpoznaje przyczyny, przejawy i skutki nietolerancji i stygmatyzacji oraz przedstawia możliwe sposoby przeciwstawiania się tym zjawiskom;
- 7) wyjaśnia mechanizm konfliktów międzygrupowych, w tym ich eskalacji;
- 8) przedstawia podstawowe metody rozwiązywania konfliktów międzygrupowych (mediacja, negocjacje, kompromis, arbitraż) oraz zalety i wady wskazanych rozwiązań;
- 9) charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne);
- 10) rozpoznaje problemy życiowe młodzieży w społeczeństwie polskim i formułuje sądy w tych kwestiach.

II. Społeczeństwo obywatelskie. Uczeń:

- 1) wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym; przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie autorytarnym lub totalitarnym;
- 2) przedstawia rodzaje i przykłady organizacji pozarządowych; pisze statut stowarzyszenia zwykłego;
- 3) przygotowuje materiał do zamieszczenia w internecie na temat działań indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym (np. w wątku publicznym swojego profilu na portalach społecznościowych lub na blogu);
- 4) przedstawia funkcjonujące w Polsce kościoły i inne związki wyznaniowe;
- 5) przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych/ etnicznych i grupy posługującej się językiem regionalnym w Polsce; znajduje informacje na temat praw mniejszości polskiej w różnych państwach;
- 6) przedstawia cechy konstytutywne partii politycznych; wymienia partie polityczne w Polsce, które w ostatnich wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przekroczyły próg niezbędny do uzyskania dotacji budżetowej, i nazwiska ich liderów; przedstawia podstawowe założenia programowe tych ugrupowań;
- 7) dokonuje krytycznej analizy materiałów z kampanii wyborczych (spoty, memy, ulotki i hasła wyborcze);
- 8) przedstawia współczesne media w Polsce – wymienia główne dzienniki, tygodniki społeczno-polityczne, stacje telewizyjne i radiowe, portale internetowe; charakteryzuje wybrany tytuł/ stację/ portal ze względu na specyfikę, formę i treści przekazu;
- 9) krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy;
- 10) rozpoznaje przejawy patologii życia publicznego i wykazuje ich negatywny wpływ na życie publiczne; przedstawia mechanizmy korupcji i analizuje – z wykorzystaniem materiałów medialnych – jej udowodniony przykład;
- 11) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (na przykład, sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów) i formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego.

III. Współczesne stosunki międzynarodowe. Uczeń:

- 1) przedstawia podmioty prawa międzynarodowego publicznego i podstawowe zasady prawa międzynarodowego (powstrzymania się od groźby lub użycia siły, integralności terytorialnej, pokojowego załatwiania sporów, nieingerencji w sprawy wewnętrzne i zewnętrzne państwa, suwerennej równości, samostanowienia narodów, suwerenności, nienaruszalności granic);
- 2) wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym;
- 3) wyjaśnia pojęcie globalizacji i wykazuje jej pozaekonomiczne formy i skutki w sferze polityki, kultury i społeczeństwa; charakteryzuje najważniejsze wyzwania

związane z procesem globalizacji, w tym kwestie regionalizacji, zmian w obrębie kultur narodowych;

- 4) przedstawia separatyzm i konflikty międzyetniczne na obszarze państw Unii Europejskiej; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i przedstawia sposoby ich rozwiązania lub „zamrożenia”;
- 5) wyjaśnia źródła współczesnego terroryzmu oraz przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania;
- 6) przedstawia, na przykładzie placówek Rzeczypospolitej Polskiej, zadania ambasad i konsulatów;
- 7) charakteryzuje cele i najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Rada Gospodarcza i Społeczna, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości); przedstawia jej wybrane działania i ocenia ich skuteczność;
- 8) przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej; rozważa kwestię korzyści i kosztów członkostwa Polski w Unii Europejskiej;
- 9) przedstawia najważniejsze instytucje Unii Europejskiej: Komisję, Radę, Parlament, Radę Europejską i Trybunał Sprawiedliwości;
- 10) przedstawia genezę, cele i najważniejsze organy Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego i pozycję Stanów Zjednoczonych w świecie.

Warunki i sposób realizacji

Celem kształcenia w zakresie wiedzy o społeczeństwie jest kształtowanie postaw obywatelskich i prospołecznych. Konieczna jest taka realizacja treści nauczania przedmiotu, aby uczniowie rozumieli przydatność poszczególnych zagadnień w życiu człowieka. Kształcenie to ma także prowadzić do ugruntowania postaw szacunku dla dziedzictwa narodowego i ogólnoświatowego oraz ciekawości poznawczej, otwartości i tolerancji. Treści nauczania sformułowano tak, by uczeń miał świadomość wpływu obywateli na życie publiczne, ale jednocześnie rozumiał konieczność brania odpowiedzialności za własne wybory i decyzje. Musi przy tym mieć świadomość możliwości korzystania ze swoich praw.

Trafne jest korzystanie z szerokiego spektrum metod dydaktycznych. Nauczyciel winien stosować nauczanie problemowe i metody kształcące umiejętności społeczne, twórczego myślenia i rozwiązywania problemów (np. burza mózgów, drzewo decyzyjne, metaplan, analiza SWOT, symulacja i odgrywanie ról). Oprócz podręczników istotną rolę w procesie kształcenia powinny odgrywać również teksty źródłowe, słowniki, leksykony, mapy, wykresy, diagramy i zestawienia statystyczne (w tym z badań opinii publicznej).

W celu rozwijania umiejętności komunikacji i współdziałania powinno się stosować różne metody pracy grupowej, w tym uczniowskie projekty edukacyjne (każdy uczeń powinien uczestniczyć w minimum jednym projekcie – na przykład, w realizacji wymagań szczegółowych określonych w: dziale II pkt 1, dziale II pkt 2 czy dziale III pkt 4). Należy

także wykorzystywać różne formy dyskusji – na przykład, w realizacji wymagań szczegółowych określonych w: dziale I pkt 3, 5, 9 i 10 czy dziale III pkt 8.

W kształceniu kompetencji pozyskiwania, gromadzenia, porządkowania, analizy i prezentacji informacji o życiu społecznym, w tym publicznym, powinna być wykorzystywana technologia informacyjno-komunikacyjna. Istotne jest korzystanie ze stron internetowych instytucji publicznych, w tym organizacji społecznych i instytucji międzynarodowych. Niezbędna jest również praca z różnymi typami przekazu, w tym interaktywnymi.

W miarę możliwości ważne byłoby również pozyskiwanie informacji w toku wycieczki edukacyjnej (w tym wirtualnej, wykorzystując dedykowane aplikacje) do wybranych instytucji. Można także realizować niektóre treści nauczania – za zgodą rady pedagogicznej – poprzez lekcje organizowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi.